Geachte leden van de commissie.

Mijn naam is `Peter Smith, inwoner van Amsterdam en oprichter van KLEAN. Klagen Loont Echt Absoluut Niet.

Een korte voorgeschiedenis: In 2010 ontdekte ik dat je bij problemen er beter iets aan kan doen dan er over te klagen. En dan maakt het niet uit hoe klein dat is. Vandaar KLEAN: Klagen Loont Echt Absoluut Niet. Sindsdien probeer ik als ik een probleem tegenkom de filosofie van Confucius toe te passen: The man who wants to move a mountain starts by picking up stones.
Dit principe ben ik in 2010 gaan toepassen op zwerfafval.

Ik nam mij voor iedere dag een stuk op te ruimen. Dan gebeurt er van alles met je. Als eerste merkte ik dat ik me schaamde. Hoe is het mogelijk je te schamen terwijl je iets goeds doet? Het antwoord: omdat je het nooit iemand ziet doen. Althans in 2010. Daarom ben ik het op een opvallende manier gaan doen.

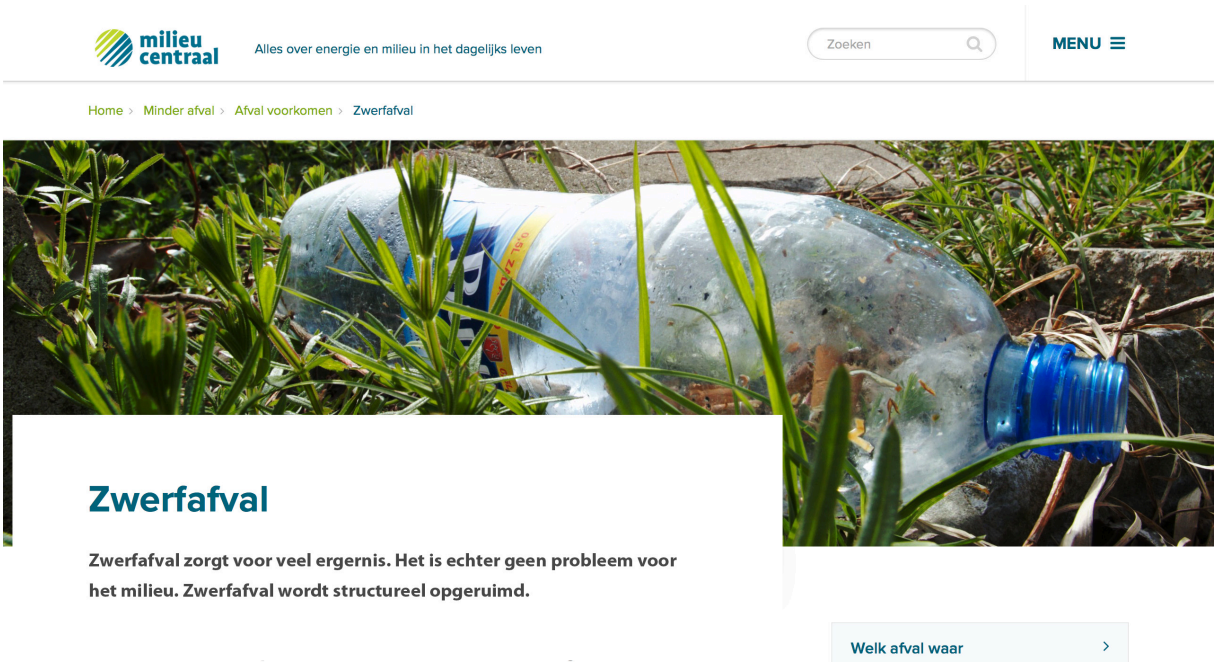
[KLEAN the movie 2011, 8 minuten: https://www.youtube.com/watch?v=eEw9BCa1l4o]

Er gebeurde nog iets; de schellen vielen me van de ogen. Ineens zag ik hoeveel er lag. Veel mensen zien het niet meer. Een proces dat in de psychologie als habituatie wordt aangeduid.

In mijn hoofd probeerde ik mij er een voorstelling van te maken hoeveel dat wereldwijd zou zijn. Als er op dit kleine stukje Aarde waar ik mij begeef al zoveel ligt, dan moeten er wereldwijd gigantische hoeveelheden afval rond zwerven. Ik zag ook hoeveel plastic er lag. ”Er moeten inmiddels ontstellende hoeveelheden plastic in onze oceanen

drijven” Dat was althans mijn vermoeden in 2010. Ik ging googelen. Ik ontdekte de plastic soep omdat ik vermoedde dat die wel moest bestaan.

Ik kreeg nog een ander vermoeden, dat al dat plastic in de voedselketen zou komen.
Ik ging op deuren kloppen. Van de media, van politieke partijen waarvan ik wist dat ze zich inzetten voor het milieu, en bij milieu organisaties. Niemand zag zwerfafval als een milieu-probleem. Op de site van Milieu Centraal, die door de overheid gefinancierd wordt, stond dan ook pontificaal: “Zwerfafval is geen milieu-probleem, het wordt consequent opgeruimd.”

Ik kreeg dus nergens gehoor. Ik ben kunstenaar en bouwde een soort van ”Paard van Troje”. Een enorme wereldbol van Zwerfafval, die in 2012 in het IJ van Amsterdam dreef.

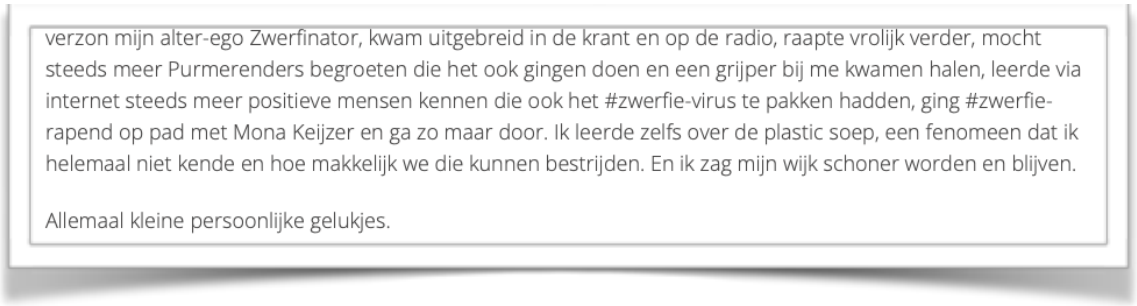
Daarna in de Waal bij de vierdaagse van Nijmegen en bij de Wereldhaven-dagen in Rotterdam. De list werkte: de poorten van de media gingen open. Men vroeg mij waarom ik zo’n enorm kunstwerk van zwerfafval had gemaakt.

Kon ik mooi vertellen dat zwerfafval in de voedselketen kwam en dat je dit kunt voorkomen door het op te ruimen. Dit beeld alleen al heeft 10 miljoen media-impressies opgeleverd.
Sindsdien staat er andere informatie op de site van Milieu Centraal: Zwerfafval wordt in de voedselketen opgenomen.

Ook de oproep om het op te ruimen, door ons zelf, gewone burgers, werkte. Steeds meer mensen gingen opruimen. KLEAN introduceerde #zwerfie, een hashtag waarmee mensen die zwerfafval opruimen elkaar konden vinden. We organiseerden zwerfie-dag, een dag waarbij we mensen opriepen om op de eerste dag van de lente één stuk zwerfafval op te ruimen. Wat we hiermee deden was wat in de psychologie beschreven wordt als “foot in the door”. Je vraagt mensen iets kleins te doen, waarna mensen als vanzelf bereid zijn iets groters te doen. Dat dat werkte, daarvoor is het bewijs hier in deze zaal aanwezig. Dirk Groot, inmiddels beter bekend als de zwerfinator, raapte op zwerfie dag 2014 zijn eerst stuk zwerfafval op. Voorheen was Dirk bezig om de overheid er de schuld van te geven, maar na eenmaal iets opgeraapt te hebben ervoer hij dat zelf iets goed doen veel beter werkt en jezelf een goed gevoel geeft. Dirk had in 2014 nog niet eens van de Plastic Soep gehoord.

[Hieronder een fragment uit het blog dat Dirk schreef over zijn ervaringen als vrijwilliger bij KLEAN “Van Irritatie naar Geluk”

verzon mijn alter-ego Zwerfinator, kwam uitgebreid in de krant en op de radio, raapte vrolijk verder, mocht steeds meer Purmerenders begroeten die het ook gingen doen en een grijper bij me kwamen halen, leerde via internet steeds meer positieve mensen kennen die ook het #zwerfie-virus te pakken hadden, ging #zwerfie-rapend op pad met Mona Keijzer en ga zo maar door. Ik leerde zelfs over de plastic soep, een fenomeen dat ik helemaal niet kende en hoe makkelijk we die kunnen bestrijden. En ik zag mijn wijk schoner worden en blijven.

Allemaal kleine persoonlijke gelukjes.

Dat brengt mij dan bij het voorstel van Groen Links en de Partij voor de Dieren. Ik ben blij met het voorstel. Alleen zou ik het voorstel doen aan ons burgers. Want met één opmerking in het antwoord van de Gedeputeerde Staten verschil ik van mening. Niet dat de overheid verantwoordelijk is voor het verwijderen van zwerfafval, dat zijn wij allemaal.
Door die verantwoordelijkheid bij burgers weg te nemen veroorzaak je wat in de psychologie bekend staat als ‘aangeleerde hulpeloosheid’. een fenomeen dat mensen boos en klagerig maakt. En als we om ons heen kijken zien we dat inmiddels te veel in onze maatschappij.

Als ik iets geleerd heb in de afgelopen jaren is het **dat meer kennis over de grootte van het probleem mensen niet aanzet tot actie**. Wat mensen aanzet is dat ze buurtgenoten, vrienden actie zien ondernemen. In de psychologie staat dit bekend als het doorbreken van het bystanders-effect. Dirk ging niet opruimen omdat hij weet had van de Plastic Soep, maar omdat mensen die door KLEAN geïnspireerd waren om zelf de handen uit de mouwen te steken hem overhaalden dit ook te gaan doen.

Tot slot. Zeker zal statiegeld heel veel zwerfafval terugdringen. Toch denk ik dat er een betere manier is.
Want als alle mensen in Nederland die een beetje liefde voelen voor hun medemens, voor hun kinderen, voor zichzelf één stukje zwerfafval per dag opruimen dan ligt er zelfs te weinig.

[Video verslag van een experiment: Op een van de meest vervuilde locaties hebben we voorbijgangers gevraagd één stukje op te ruimen: https://vimeo.com/186021538 (3 minuten)]